

LIDIA SIWIK

Uniwersytet Wrocławski

SKRACANIE FIRM SPÓŁEK OSOBOWYCH ZAWIERAJĄCYCH FIRME SPÓŁKI BĘDĄCEJ WSPÓLNIKIEM

Abstrakt: Tworzenie firm (nazw) spółek osobowych cechuje duża dowolność, ograniczona jednak zasadami prawa. Zasady te wynikają z przepisów zarówno KSH, jak i KC. Współzależność tych zasad wymaga takiego ukształtowania firmy, które z jednej strony spełniałoby obiektywne założenia konieczności umieszczenia w firmie nazwy osoby prawnej będącej wspólnikiem, jak i nie wprowadzało w błąd z drugiej strony. Odnosić się to powinno do możliwości wprowadzenia do firmy spółki osobowej skróconej firmy osoby prawnej będącej jej wspólnikiem. Nawet jeśli przepis wymaga pełnego brzmienia firmy osoby prawnej będącej wspólnikiem, to należy to traktować jako firmę osoby prawnej zawierającą nazwę wyróżniającą (korpus) wraz z elementem wskazującym na formę, choćby w wersji skróconej. Firma spółki nie służy bowiem pełnej identyfikacji wspólnika — osoby prawnej, co może zostać ustalone na podstawie wypisu z rejestru przedsiębiorców. Zawarte w firmie dane wspólnika służą podkreśleniu osobowego charakteru takiej spółki, a nie ustaleniu katalogu uczestniczących w niej osób ponoszących nieograniczoną odpowiedzialność. Skrócenie formy osoby prawnej w firmie spółki, w której jest ona wspólnikiem, stanowi posłużenie się firmą w obrocie w rozumieniu przepisów o stosowaniu skrótów w KSH w związku z zawieraną umową spółki osobowej. Co więcej, skrócenie firmy nie powinno wprowadzać w błąd w większym stopniu, niż współlistnienie pełnego oznaczenia formy prawnej wspólnika spółki osobowej, będącego osobą prawną w zestawieniu ze skróconą formą prawną danej spółki osobowej.

Słowa kluczowe: firma spółki osobowej, zasady prawa firmowego, skracania firm spółek, nazwa spółki, oznaczenie identyfikujące spółkę, nazwa przedsiębiorcy, posługiwanie się skróconą formą firmy

WSTĘP

Stosowanie skrótów firm spółek jest zagadnieniem praktycznie doniosłym. Przepisy prawa są jednak w tym zakresie nie do końca spójne, a jednocześnie zamieszczone w różnych aktach prawnych, co skutkuje wątpliwościami interpretacyjnymi przy odkodowywaniu norm, a przez to i różnym ich zastosowaniem. Niniejsze opracowanie stanowi próbę zajęcia stanowiska w kilku kluczowych kwestiach odnoszących się do wykorzystywania możliwości stosowania uprosz-

czonych form nazw firm przedsiębiorców przy tworzeniu firm spółek osobowych. Wynika to z konieczności zamieszczania firmy (nazwy) choćby jednego współnika w firmach spółek osobowych. W praktyce obrotu gospodarczego sprowadza się to do tego, że w firmie spółki osobowej pojawia się pełne brzmienie spółki współnika z całkowitym rozwinięciem formy prawnej współnika, natomiast oznaczenie formy tej spółki osobowej ulega skróceniu. W takich przypadkach następujące zagadnienia wymagają rozstrzygnięcia. Po pierwsze, czy dopuszczalna jest rejestracja firmy spółki osobowej z uproszczoną wersją firmy spółki-wspólnika poprzez stosowanie skróconej wersji korpusu i/lub dodatku w postaci formy prawnej. Po drugie, czy w razie zarejestrowania spółki osobowej z pełnym rozwinięciem formy prawnej i pełnym korpusem firmy spółki-wspólnika dopuszczalne będzie używanie w obrocie firmy spółki osobowej także w wersji z uproszczonym oznaczeniem firmy spółki współnika.

OGÓLNE ZASADY STOSOWANIA SKRÓTÓW SPÓŁEK

Przepisy prawa dopuszczają wyraźnie możliwość skracania w firmie spółki obligatoryjnego dodatku, jakim jest forma prawna. Tym samym przedsiębiorca działający w formie spółki w obrocie może używać nie tylko pełnego oznaczenia formy prawnej, lecz także stosować przewidziane w przepisach prawa skróty, tj. odpowiednio „sp.j.” do spółki jawnej — art. 24 § 2 k.s.h., „sp.p.” do spółki partnerskiej — art. 90 § 2 k.s.h., „sp.k.” do spółki komandytowej — art. 104 § 2 k.s.h., „S.K.A.” do spółki komandytowo-akcyjnej — art. 127 § 2 k.s.h., „spółka z o.o.” lub „sp. z o.o.” do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością — art. 160 § 2 k.s.h., „S.A.” do spółki akcyjnej — art. 305 § 2 k.s.h. Kodeks spółek handlowych nie przewiduje zapisów na temat skracania pozostałych elementów firmy poza formą prawną ani stosowania innych rodzajów skrótów poza tymi już wskazanymi. Z kolei zgodnie z art. 43⁵ § 4 k.c. w związku z art. 43² § 2 k.c. przedsiębiorca może posługiwać się skrótem firmy, jeżeli taką skróconą firmę ujawni w rejestrze, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym¹ w rejestrze przedsiębiorców zamieszcza się nazwę lub firmę podmiotu, pod którą działa. Niestety, przepisy odnoszące się do wpisów w KRS nie przewidują możliwości zarejestrowania skróconej firmy i uwidocznienia tego w wyciągu z KRS.

¹ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, Dz.U. 2017.700, zwana dalej „ustawą o KRS”.

OGÓLNE ZASADY TWORZENIA FIRM SPÓŁEK OSOBOWYCH

Firmy spółek osobowych powinny zawierać nazwisko albo firmę (nazwę) jednego albo kilku wspólników/partnerów/komplementariuszy w zależności od rodzaju spółki oraz dodatkowe oznaczenie formy prawnej. Zgodnie z art. 104 § 3 k.s.h. i art. 127 § 3 k.s.h. spółce komandytowej i komandytowo-akcyjnej wskazano wyraźnie, że jeżeli komplementariuszem jest osoba prawna, to firma spółki komandytowej powinna zawierać pełne brzmienie firmy (nazwy) tej osoby prawnej z dodatkowym oznaczeniem odpowiednio „spółka komandytowa” lub „spółka komandytowo-akcyjna”. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 listopada 2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach² ilekroć przepisy rozporządzenia pozostawiają wnioskodawcy wybór pomiędzy wpisaniem nazwiska, nazwy lub firmy, należy wpisać odpowiednio dla osoby fizycznej nazwisko, dla spółki prawa handlowego — firmę spółki, a dla pozostałych podmiotów — nazwę (§ 3 ust. 1 rozporządzenia KRS). Ponadto w pkt. 3 a) załącznika nr 2 do tego rozporządzenia wprowadzono także ograniczenie co do ilości znaków pisarskich m.in. w polu zawierającym nazwę, tj. 2000 znaków dla podmiotu niebędącego osobą fizyczną. Żaden paragraf ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym czy rozporządzenia KRS nie odnoszą się natomiast do możliwości wpisywania ewentualnych wersji skróconych. Na gruncie wcześniej obowiązującego kodeksu handlowego w orzecznictwie wyrażono pogląd, zgodnie z którym jeśli wspólnikiem spółki jawnej jest inna spółka i jej firma ma być zamieszczona w firmie spółki jawnej, to może ona być skrócona, jednakże w sposób nienaruszający zasad ustalania i rejestracji firmy³.

W świetle tych przepisów przy literalnej wykładni jeśli komplementariuszem jest spółka z o.o. lub akcyjna, firma dla tych spółek osobowych składająca się z maksymalnie 2000 znaków powinna posiadać firmy tych spółek w pełnym brzmieniu wraz z dodatkiem co do formy prawnej tej spółki osobowej również w pełnym brzmieniu. Z kolei z wykładni systemowej wynika, że pełne brzmienie firm spółek-wspólników wymuszone zostało wyłącznie dla spółek komandytowej i komandytowo-akcyjnej. Patrząc jednak całościowo przez pryzmat celu tych przepisów i funkcji zasad prawa firmowego na tle dotychczasowego dorobku doktryny⁴ i po części orzecznictwa, powinno się wyciągnąć jednak zgoła inne wnioski, o czym w dalszych rozważaniach.

² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 listopada 2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach, (Dz.U. 2014.1667 z dnia 28 listopada 2014 r.), zwane dalej „rozporządzeniem KRS”.

³ Uchwała SN z dnia 2 sierpnia 1994 r., III CZP 95/94.

⁴ J. Szwaja, [w:] S. Sołtysiński *et al.*, *Komentarz KSH*, t. I, Warszawa 2012, Nb. 34, s. 706; J.P. Naworski, [w:] *System prawa prywatnego. Prawo spółek osobowych*, t. 16,

ZNACZENIE UMIESZCZANIA FIRM WSPÓLNIKÓW W FIRMIE SPÓŁKI OSOBOWEJ

Wpisywanie do firmy spółek osobowych firm (nazw) innych podmiotów będących współnikami tych spółek nie jest podyktowane tym, aby spółka będąca współnikiem tej spółki była jednoznacznie zidentyfikowana. Podobnie bowiem samo nazwisko pojawiające się w firmie spółki osobowej nie zidentyfikuje w sposób jednoznaczny współnika — osoby fizycznej tej spółki. Określeniu kręgu współników spółki i ich identyfikacji służy wyciąg z rejestru przedsiębiorców danej spółki w zakresie wpisu współników, a nie firma tej spółki. Zamysłem ustawodawcy wymuszającym wpisywanie nazwisk, firm i nazw współników w spółkach osobowych było raczej to, aby zwrócić uwagę na fakt, że mamy do czynienia nie ze spółką kapitałową, lecz ze spółką osobową, której współnicy lub ich część, niezależnie, czy ich dane są uwidocznione w firmie spółki osobowej, będą mogli ponosić nieograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania. Wprowadzenie firmy współnika-spółki do firmy spółki ma być tylko sygnałem do uczestnika obrotu gospodarczego, że dana spółka została zbudowana w oparciu o osoby inne niż fizyczne i w tej sytuacji mamy do czynienia z grupą powiązanych spółek. Jeżeli ustawodawca dał wyraz możliwości skrócenia oznaczenia osoby fizycznej będącej współnikiem takiej spółki do nazwiska, to czy rzeczywiście zachodzi konieczność zamieszczania w firmie spółki osobowej pełnego brzmienia firm z całkowitym

red. A. Szajkowski, Warszawa 2008, s. 258–269; T. Bieniek, R. Marchaj, *Tytuł II*, [w:] *Kodeks Spółek Handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017, s. 448; M. Litwińska-Werner, *Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2005, s. 337 n.; P. Bielski, *Prawo firmowe w Kodeksie Spółek Handlowych*, „Prawo Spółek” 2004, nr 3, s. 17 n.; S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Komentarz KSH*, t. I, wyd. 2, Warszawa 2006, s. 702 n.; R. Adamus, *W sprawie dopuszczalności skracania korpusu spółki kapitałowej*, „Rejent” 2012, nr 6, s. 9–19; *idem*, *Dopuszczalność skracania korpusu spółki kapitałowej*, „Prawo Spółek” 2012, nr 9, s. 50 n.; P. Zaporowski, *Zalety i wady unormowania skracania firm w art. 435 § 4 K.C.*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” rok XV: 2006, z. 4; *idem*, *Określenie formy prawnej przedsiębiorcy w firmie osoby prawnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2005, nr 2, s. 47 n.; *idem*, *Określenie w firmie przedmiotu działalności przedsiębiorcy*, „Radca Prawny” 2005, nr 4, s. 56 n.; *idem*, *Meandry polskiego prawa firmowego*, „Prawo Spółek” 2006, nr 4; Ł.M. Zamojski, *Firma w postępowaniu rejestrowym*, Cz. I, „Prawo spółek” 2006, nr 1, s. 42 n.; Stefanicki R., *Prawo do nazwy (firmy) i jego ochrona*, Zakamycze 1999, s. 10 n.; *idem*, *Skracanie firm spółek prawa handlowego*, „Prawo Spółek” 1999, nr 2, s. 92 n.; J. Naworski, *Problematyka skracania firm spółek kapitałowych (I)*, PPH 1996, nr 3; J. Naworski, *Problematyka skracania firm spółek kapitałowych (II)*, PPH 1996, nr 4; R. Skubisz, *Zasady prawa firmowego*, „Rejent” 1993, nr 1, s. 9 n.; P. Słęzak, *Wybrane zagadnienia prawa do firmy*, Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, nr 2830/2011, s. 57 n.; B. Sołtys, *Nazwy handlowe i ich ochrona w prawie polskim*, Zakamycze 2003, s. 86–89; J. Szwaja, *Firma w kodeksie cywilnym*, „Prawo Spółek” 2004, nr 1, s. 5 n.; M. Dziadzio, P. Ochwat, *Dopuszczalność skracania korpusu firmy spółki kapitałowej w świetle przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu spółek handlowych oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym*, Acta Scientifica Academiae Ostroviensis, sectio A, Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne, 2016, nr 8(2), s. 419 n.; Żyznowski T., *Firma w kodeksie cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 9, s. 25–26.

rozwinięciem formy prawnej dla wspólników niebędących osobami fizycznymi? Celem przepisów o tworzeniu firm spółek osobowych nie jest wprowadzenie do firmy oznaczenia jednoznacznie identyfikującego krąg wspólników ponoszących nieograniczoną odpowiedzialność za długi. Nawet z perspektywy skutku wprowadzenia oznaczenia komandytariusza do firmy spółki komandytowej w postaci jego nieograniczonej odpowiedzialności za zobowiązania spółki komandytowej nie powinno być rozpatrywane z perspektywy takiej, że zastosowanie jedynie skróconej firmy komandytariusza zwalnia go z odpowiedzialności z uwagi na to, że nie można tego komandytariusza jednoznacznie zidentyfikować w firmie. Zbyt daleko idący jest dlatego postulat, aby firma komplementariusza osoby prawnej pojawiała się z pełnym rozwinięciem formy prawnej. Pełne brzmienie firmy powinno być rozumiane jako wersja firmy zawierająca korpus i obligatoryjny dodatek wskazujący na formę choćby w wersji skróconej. Takie celowościowe rozumienie przepisów dotyczących tworzenia firmy spółek osobowych będzie korespondować z tezą z orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 1997 r., które zostało wydane na gruncie przepisów kodeksu handlowego⁵. Zgodnie z tym orzeczeniem dopuszczono w firmie spółki jawnej pominięcie oznaczenia co do formy prawnej wspólnika będącego osobą prawną. Pomimo zastosowania skrótu typu spółki kapitałowej będącej komplementariuszem będziemy mieli do czynienia z pełnym brzmieniem firmy, albowiem zawiera on zarówno rdzeń firmy, jak i dodatek obligatoryjny wskazujący na formę prawną spółki kapitałowej w formie dopuszczonej przez samego ustawodawcę w art. 160 § 2 i art. 305 § 2 KSH⁶. Normy z art. 104, 127 oraz 160 i 305 KSH mają charakter równorzędny, a więc literalna wykładnia przepisów nie do końca pozwala na znalezienie racjonalnego rozwiązania dla kolizji pojawiającej się przy zbiegu tych przepisów. Sprowadzanie pełnego brzmienia firmy do rozwinięcia formy prawnej spowoduje to, że w istocie rzeczy firma spółki komandytowej/komandytowo-akcyjnej z udziałem innej osoby prawnej w charakterze komplementariusza będzie wprowadzała w błąd uczestników obrotu poprzez zawarty w tej firmie element wskazujący na formę prawną wspólnika w sposób bardziej wyekspozowany niż na samą formę prawną tej spółki osobowej, która w obrocie ulegnie skróceniu. Wykładnia celowościowa pozwala na takie rozumienie „pełnego brzmienia firmy komplementariusza”, które odnosi się do pełnego oznaczenia rdzenia tej firmy z dodatkiem obligatoryjnym typu spółki choćby w wersji skróconej. Jako że do jednostek organizacyjnych nieposiadających podmiotowości prawnej, o których stanowi art. 33¹ kc, stosujemy odpowiednio zasady odnoszące się do osób prawnych, ta argumentacja analogicznie powinna odnosić się do sytuacji, gdy komplementariuszem jest spółka osobowa. Z uwagi na tę analogię tym bardziej powinno się dopuścić możliwość stosowania

⁵ Uchwała SN z dnia 2 sierpnia 1994 r., III CZP 95/94.

⁶ Por. Szumański, [w:] *System prawa prywatnego...*, s. 914–915; por. T. Bieniek, R. Marchaj, *op. cit.*, Kom. do art. 127 KSH, Nb 7–8, s. 448.

skrótów form prawnych spółek-wspólników w rdzeniach firm spółek osobowych, aby przy tworzeniu firm nie doprowadzić do sytuacji wprowadzającej w błąd poprzez pojawienie się obok siebie dwóch dodatków wskazujących na formę prawną, w szczególności gdy dodatek ten dla wspólnika nie podlega skróceniu, a dla samej spółki jest skrócony. Zapobiegnie to sytuacji, w której firma spółki zawiera kilka pełnych dodatków wskazujących na formę prawną, w razie gdy np. spółka osobowa, w której firmie wskazano inną firmę spółki wspólnika, sama staje się wspólnikiem spółki osobowej. Wówczas może dojść do tego, że w firmie spółki osobowej pojawiają się po sobie aż trzy dodatki wskazujące na formę prawną, np. ABC spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka jawna sp. k. Taka sytuacja stanowi już ewidentny przykład potencjalnego narażenia uczestników obrotu na błędne ustalenie, z jaką spółką mają do czynienia.

Pojawienie się dwóch lub więcej pełnych nieskróconych firm spółek w firmie innej spółki mogłoby stanowić naruszenie zasady prawa firmowego z uwagi na to, że wprowadza w błąd poprzez zawarcie w niej kilku określeń form prawnych w ramach jednego podmiotu. A tym samym zjawisko takie, choć dopuszczalne, nie jest pożądane i może stanowić o pogwałceniu zasad prawa firmowego określonych w kodeksie cywilnym, jako że wprowadza w błąd co do formy prawnej. Na marginesie można dodać, że w praktyce mogłoby nawet nie udać się zarejestrować takiej firmy spółki, w której pojawiłyby się długie firmy dwóch lub więcej spółek-wspólników w pełnym brzmieniu wraz z pełnym rozwinięciem formy prawnej. System teleinformatyczny, którym posługują się sądy, ma w poszczególnych rubrykach bowiem ograniczenie co do liczby znaków, które mogą zostać wpisane⁷. O ile więc za merytorycznie dopuszczalne można byłoby uznać utworzenie spółki osobowej w bardzo rozwiniętej formie, to w praktyce wpis taki okazałby się niemożliwy z uwagi na ograniczenia techniczne. Inną kwestią jest to, jaką decyzję i w jakiej formie powinien podjąć sąd rejestrowy. Pomimo że powody mają wyłącznie naturę techniczną, to będą musiały skutkować koniecznością zmiany umowy spółki. Sąd nie ma podstaw do oddalenia wniosku o wpis, ale jednocześnie nie może dokonać wpisu i uwzględnić wniosku w pierwotnym kształcie. Ograniczenia techniczne systemu informatycznego nie mogą również uzasadniać zwrotu wniosku, albowiem błąd nie leży po stronie wnioskodawcy. Umorzenie postępowania także nie ma odpowiedniego uzasadnienia w takim stanie rzeczy. Sąd mógłby natomiast wezwać wnioskodawcę do zmiany umowy spółki, uzasadniając to ograniczeniami systemu informatycznego i powołując się na rozporządzenie KRS.

⁷ Por. pkt 3 a załącznika nr 2 do rozporządzenia KRS.

SKRÓT FORMY PRAWNEJ W FIRMIE SPÓŁEK A POSTANOWIENIA UMOWY SPÓŁKI

Zasady posługiwania się skrótem i tworzenia wersji uproszczonych firmy mogą wynikać zarówno z przepisów prawa, jak i umowy spółki. W myśl przywołanych wcześniej przepisów wspólnicy w umowach spółki wprowadzać mogą stosowne zapisy o dopuszczalności stosowania określonych skrótów co do form prawnych poszczególnych spółek. Brak zapisów umownych w zakresie skrótu co do formy prawnej nie spowoduje natomiast pozbawienia spółki takiej możliwości, z uwagi na to, że uprawnienie to wynika wyraźnie z ustawy⁸. Można byłoby natomiast zapytać, czy umową spółki można wyłączyć możliwość stosowania skrótu co do formy prawnej. Wydaje się, że w relacjach między wspólnikami istnieje taka możliwość, albowiem przepis wskazuje na „dopuszczalność” a nie „powinność” stosowania wersji skróconej. Dlatego też wspólnicy spółek potencjalnie mogliby wyłączyć stosowanie w obrocie wersji uproszczonej, ograniczając tym samym możliwość stosowania skrótu. Skutki takiego wyłączenia byłyby jednak tylko wewnętrzne między wspólnikami. Brak ujawnienia wyraźnej informacji o stosowaniu wersji skróconych w wyciągach z rejestru oraz wskazanie na „dopuszczalność stosowania skrótu w obrocie” w formie bezosobowej bez wskazania, że odnosi się wyłącznie do wspólników, świadczy o tym, że wyłączenie stosowania skrótu umową spółki nie uniemożliwi zastosowania wersji skróconej formy prawnej tej spółki przez osoby trzecie. Aspekt ten zdaje się mieć jednak marginalne znaczenie, tym bardziej że stosowanie w obrocie skrótu powinno odnosić się przede wszystkim do stosunków prawnych spółki wobec osób trzecich.

SKRACANIE RDZENIA FIRMY UMOWĄ SPÓŁKI

Wysoce istotne z praktycznego punktu widzenia są natomiast kwestie dopuszczalności posługiwania się skrótem rdzenia firmy i konieczności wprowadzania w tym zakresie do umowy zapisów odnośnie do tego skrótu. Wprawdzie przepisy nie wprowadzają wyraźnego zakazu skracania korpusu, a wręcz dopuszczają możliwość stosowania przez przedsiębiorcę skróconej firmy, jednakże jednocześnie warunkują posługiwanie się skrótem od jego ujawnienia w rejestrze. Nie można zbagatelizować także tego, że nieprawidłowe postanowienia umowy spółki w świetle zasad tworzenia uproszczonych firm dla spółki mogą skutkować nawet odmową wpisu w rejestrze z uwagi na niedozwoloną klauzulę umowną. Z kolei brak określenia w umowie spółki, w jaki sposób korpus firmy spółki ma ulec skróceniu, budzi wątpliwości wobec

⁸ Por. także J.P. Naworski, *op. cit.*, s. 269.

braku podstaw wyraźnego zdeterminowania kształtu skrótu firmy, którym spółka bądź jej wspólnicy mieliby się posługiwać.

Ocena dopuszczalności stosowania skrótu korpusu firmy spółki była w literaturze wielokrotnie komentowana. W skrócie można powiedzieć, że w tym zakresie pojawiły się następujące poglądy. Zgodnie z jednym stanowiskiem nie można stosować art. 43⁵ § 4 kc do spółek handlowych z uwagi na bezwzględny charakter przepisów o tworzeniu firm spółek zawartych w KSH i utrudnienia w identyfikacji i indywidualizacji spółki. Część komentatorów nie uznaje więc możliwości skrócenia korpusu firmy, albowiem po pierwsze, takiej możliwości nie przewidują bezwzględnie obowiązujące przepisy KSH, a po drugie, stosowanie skrótu w tym zakresie stałoby w sprzeczności z zasadą jedności i prawdziwości firmy⁹. Przyjmuje się, że w odniesieniu do firm spółek osobowych, których korpus ogranicza się i jednocześnie wyczerpuje w nazwach bądź firmach wspólników, za niedopuszczalne uznaje się jego pomijanie lub skracanie¹⁰. Inni autorzy natomiast prezentują pogląd, że stosowanie skrótu w firmie spółek z zakresie jej części indywidualizującej jest możliwe, o ile nie wprowadza w błąd i nie będzie stanowić dodatkowej „alternatywnej” firmy spółki¹¹. Uzasadnia się to także tym, że skrót firmy nie stanowi innej firmy, lecz tę samą, tylko w wersji uproszczonej, a więc skracanie firmy nie stoi w sprzeczności z zasadą jedności firmy¹². Zdaniem J.P. Naworskiego z uwagi na konieczność zachowania bezpośredniego związku między obiema wersjami firmy zakazane jest tworzenie uproszczonej odmiany firmy poprzez skracanie lub usuwanie elementów rdzenia firmy o charakterze osobowym lub fantazyjnym¹³. Z kolei zdaniem J. Szwai dopuszczalne jest stosowanie jedynie niewielkich skrótów rzeczowych w rdzeniu firmy¹⁴.

Ten akademicki spór ma istotne przełożenie na określenie dopuszczalnych klauzul umownych w zakresie skrótu korpusu firmy i ocenę umowy przez sądy rejestrowe. Nie można jednoznacznie przesądzić tutaj, czy sąd zdecyduje w danym

⁹ J. Szwaja, [w:] S. Sołtysiński *et al.*, *Komentarz KSH*, t. I, Warszawa 2014, art. 24, Nb. 12; J. Szwaja, [w:] S. Sołtysiński *et al.*, *Komentarz KSH*, t. I, Warszawa 2012, Nb. 33–35, s. 706; T. Szczurowski, [w:] *Kodeks spółek handlowych...*, komentarz do art. 90 KSH, nb. 21, s. 295 n.; J.P. Naworski, *op. cit.*, s. 267–268.

¹⁰ Por. J.P. Naworski, *op. cit.*, s. 267–268.

¹¹ Por. m.in. T. Bieniek, R. Marchaj, *op. cit.*, s. 448; M. Litwińska-Werner, *op. cit.*, s. 337; P. Bielski, *op. cit.*, s. 17 i 18; S. Sołtysiński *et al.*, *Komentarz KSH*, t. I, wyd. 2, Warszawa 2006, s. 702; A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Komentarz KSH*, t. III, Warszawa 2008, s. 78, Nb. 29; R. Adamus, *W sprawie dopuszczalności...*, s. 10; *idem*, *Dopuszczalność skracania korpusu...*, s. 48–52; J. Naworski, *Problematyka skracania firm spółek kapitałowych (I)...*, s. 16; J.P. Naworski, *op. cit.*, s. 261–269; Z. Jara, [w:] *System prawa prywatnego...*, Kom. do art. 160 KSH, nb. 26, s. 606–607.

¹² Por. J.P. Naworski, *op. cit.*, s. 267–268.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ J. Szwaja, *Firma w kodeksie cywilnym*, „Prawo Spółek” 2004, nr 1, s. 2 n.

wypadku o konieczności zmiany umowy spółki poprzez wykreślenie zapisów o zastosowaniu niedopuszczalnego jego zdaniem skrótu firmy spółki pod rygorem oddalenia wniosku o wpis, czy może jednak zarejestruje spółkę, uznając daną postać skrótu za dopuszczalną. W tym ostatnim przypadku będzie zachodziła konieczność oceny, jakie skutki prawne i wobec kogo (wspólników, osób trzecich, sądów czy organów państwowych) wywoła ten zapis, a także konieczne będzie w konkretnym wypadku określenie sankcji w razie naruszenia tego postanowienia umownego.

Należy w tym miejscu zauważyć, że korpus ma funkcję identyfikującą danego przedsiębiorcę, który powinien posługiwać się wyłącznie jedną firmą w obrocie przy uwzględnieniu ustawowo dopuszczalnych form skracania dodatku co do formy prawnej. Skracanie korpusu spółki może utrudnić zidentyfikowanie firmy czy jej zweryfikowanie, jeśli taka informacja nie jest podawana bezpośrednio w rejestrze przedsiębiorców. Skracanie korpusu spółki, jeśli polega na stosowaniu skrótu innego niż dopuszczalny wyraźnie w przepisach prawa, potencjalnie może wprowadzić więc w błąd uczestników obrotu, choćby przez fakt, że wpisanie wersji skróconej do wyszukiwarki przedsiębiorców nie zawsze pozwoli ukazać jednoznaczny wynik wskazujący na daną spółkę. Jeżeli z podstawowego wyciągu z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego nie możemy ustalić wszystkich stosowanych wersji skróconego korpusu firmy, nie powinno się zezwalać na dowolność w tym zakresie, dyktowaną przez danego przedsiębiorcę. Może to bowiem doprowadzić do nadużyć. Przykładowo spółka pierwotnie posługując się skrótem firmy w obrocie, następnie stawia drugiej stronie zarzut braku legitymacji, powołując się na nieprawidłowe oznaczenie strony, brak prawidłowego doręczenia i niezgodność oznaczenia spółki z firmą spółki widniejącą w rejestrze przedsiębiorców KRS.

TWORZENIE FIRMY SPÓŁKI OSOBOWEJ POSŁUGUJĄC SIĘ SKRÓCONĄ FIRMĄ SPÓŁKI-WSPÓLNIKA

Dopuszczalność stosowania wersji skróconej firmy wspólnika spółki osobowej należy oceniać z jednej strony na moment wyboru przez wspólników skróconej firmy spółki osobowej przy zawieraniu umowy spółki, a z drugiej względem późniejszego posługiwania się firmą spółki w obrocie przez jej reprezentantów zgodnie z ustalonymi wcześniej zasadami.

Jeżeli chodzi o wybór skrótu przez wspólników, to należy podkreślić, że tworzenie firmy spółki przy pomocy firm innych spółek następuje umową spółki, a więc jest niczym innym, jak umową między wspólnikami i stanowi przejaw uczestnictwa wspólników w obrocie gospodarczym. Wykładnia literalna może skłaniać ku przyjmowaniu pełnych brzmień całych firm spółek wspólników dla spółek komandytowych i komandytowo-akcyjnych wobec sformułowania

w art. 104 § 3 i 127 § 3 KSH określenia „pełne brzmienie firmy”. Przepisy te odwołują się jednak nie tylko do pełnego brzmienia firmy, ale też do nazwy. Skoro słowo „nazwa” zostało ujęte w nawiasie, powstaje wątpliwość, czy nazwa odnosi się tylko do podmiotów niebędących przedsiębiorcami, czy może również obejmować nazwy podmiotów będących przedsiębiorcami, w tym spółek, jako akcent na wyróżniający spółkę korpus firmy, czyli wersję uproszczoną firmy pozbawioną dodatku wskazującego na formę prawną. W rozporządzeniu KRS wyraźnie oddzielono znaczenie firmy od nazwy, wskazując wyraźnie, że firma odnosi się wyłącznie do przedsiębiorców, a nazwa — wyłącznie do innych podmiotów poza przedsiębiorcami. Należy jednak zauważyć, że celem firmy nie jest identyfikacja wspólników tej spółki. Wykładnia celowościowa wskazanych przepisów nie wymusza więc konieczności stosowania w firmach spółki komandytowej i komandytowo-akcyjnej pełnego rozwinięcia formy prawnej zarówno spółki, w której jest wspólnikiem, jak i tego dodatku w firmie spółki wspólnika. Tym samym wspólnicy powinni mieć możliwość posłużenia się przy jej zawieraniu wersjami skróconymi posiadanych firm w zakresie, jaki jest dopuszczalny przez prawo.

SKRACANIE FIRMY SPÓŁKI OSOBOWEJ ZAWIERAJĄCEJ PEŁNĄ FIRMĘ SPÓŁKI-WSPÓLNIKA

W przypadku firm spółek osobowych dochodzi do szczególnej sytuacji, w razie gdy w firmie tej pojawia się firma spółki-wspólnika, która będzie uważana za rdzeń spółki osobowej razem z ewentualnymi innymi dodatkami służącymi jej identyfikacji. Powstaje podstawowe pytanie, czy jeśli do firmy spółki osobowej wprowadzono pełne brzmienie spółki-wspólnika, to w takiej sytuacji forma prawna spółki-wspólnika może ulec skróceniu w zakresie formy prawnej. W przypadku spółek osobowych, w których w firmie pojawia się pełna firma spółki będącej wspólnikiem spółki osobowej, należy tę pełną firmę spółki-wspólnika uznać za korpus spółki osobowej. Stanowisko takie można zająć niezależnie od tego, czy to pełne brzmienie firmy spółki-wspólnika pojawiło się w spółce jawnej, partnerskiej, komandytowej czy komandytowo-akcyjnej, pomimo iż w tych dwóch ostatnich typach spółek ustawodawca wprowadził zapis o konieczności zawarcia pełnych brzmień firm komplementariuszy będących osobami prawnymi w firmach tych spółek.

Jeżeli przyjąć, że korpus nie podlega skróceniu, forma ograniczona firmy spółki-wspólnika co do korpusu w firmie spółki osobowej nie powinna być skracana, nawet jeżeli dopuszcza się ustawowo stosowanie skrótu formy prawnej. Odnosi się to nawet do obligatoryjnego dodatku formy prawnej spółki-wspólnika. Nie można tego mylić z możliwością skrócenia samego oznaczenia formy prawnej spółki osobowej, w której wspólnikiem jest inna spółka, której nazwa znajduje się w firmie spółki osobowej.

Jeżeli natomiast uznamy za zasadne stanowisko, zgodnie z którym korpus spółki może być skrócony, wówczas nic nie stoi na przeszkodzie, by pomimo zarejestrowania pełnych oznaczeń w firmie spółki osobowej jej wspólnika będącego spółką w obrocie gospodarczym pojawiały się wersje skrócone w zakresie zarówno samej spółki osobowej, jak i firmy spółki będącej wspólnikiem.

Bardziej pożądane w obrocie gospodarczym z uwagi na pewność i bezpieczeństwo tego obrotu byłoby już przesądzenie na etapie zawierania umowy spółki osobowej tego, czy w korpusie spółki osobowej występuje pełna firma spółki -wspólnika, czy jedynie zostanie ona skrócona, a jeśli skrócona, to w jaki sposób. Pozwoli to na uniknięcie sytuacji powstania co najmniej kilku wersji firmy spółki osobowej¹⁵. Przemawia za tym nie tylko bezpieczeństwo obrotu, ale także zasada jedności firmy i jej prawdziwości. Zapewnia to czytelny i przejrzysty, a przez to jasny przekaz, z jaką spółką mamy do czynienia. Dopuszczanie stosowania w obrocie skróconych form korpusu spółki i jej formy prawnej, w sytuacji gdy w nazwie spółki pojawia się firma innego podmiotu bądź podmiotów, może doprowadzić do zaistnienia w obrocie wielu różnych wariacji firmy spółki. Brak wyraźnego uwiarygodnienia wszystkich stosowanych przez spółkę skróconych wersji w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego może doprowadzić do problemów z identyfikacją spółki przez innych uczestników obrotu. Ujawnieniu podlegają bowiem tylko firmy, a unormowania prawa rejestrowego nie odnoszą się w ogóle do ujawniania w rejestrze danych co do skrótu firmy¹⁶.

REJESTRACJA FIRMY UPROSZCZONEJ

Celem ustawodawcy powinno być stworzenie takich reguł skracania firmy, które pozwalają na posługiwanie się różnymi skrótami firm w obrocie gospodarczym w sposób czytelny i przejrzysty. Można byłoby to zapewnić dzięki ujawnieniu konkretnych skrótów w KRS. Co więcej, utworzony skrót powinien podlegać kontroli pod kątem jego zgodności z zasadami prawa firmowego, w szczególności zasadą prawdziwości, jedności i jawności¹⁷. Brak rejestracji wersji skróconej pozbawia możliwości kontroli i weryfikacji tej uproszczonej formy kontroli i weryfikacji z prawem firmowym, co nie leży w interesie ani uczestników obrotu gospodarczego, ani samej spółki¹⁸.

¹⁵ W literaturze pojawił się także pogląd przyjmujący obowiązywanie zasady używania tylko jednego skrótu firmy do spółek osobowych, aby nie doprowadzić do zamazywania się jej tożsamości. Por. J.P. Naworski, *op. cit.*, s. 269.

¹⁶ Por. Ł.M. Zamojski, *op. cit.*, s. 42; P. Zaporowski, *Zagadnienie rejestracji skrótu firmy*, [w:] *Księga dla naszych kolegów: prace prawnicze poświęcone pamięci doktora Andrzeja Ciska, doktora Zygmunta Masternaka i doktora Marka Zagrosika*, red. J. Mazurkiewicz, E. Marszałkowska-Krześ, Wrocław 2013, s. 481–482, a także szeroko cytowana tam literatura.

¹⁷ R. Skubisz, *op. cit.*, s. 9 n.

¹⁸ Por. B. Borowy, [w:] *Kodeks spółek handlowych...*, komentarz do art. 24, nb 8, s. 110 n.

Zgodnie z poglądem prezentowanym w doktrynie warunkiem posługiwania się w obrocie skróconą formą firmy jest ujawnienie w rejestrze nie tylko pełnego brzmienia firmy, lecz także ustalonego jej skrótu¹⁹. W literaturze pojawiło się też stanowisko, że rejestracja skrótu nie może stanowić o legalizacji posługiwania się nim. Uzasadniono to deklaratywnym charakterem wpisu w zakresie firmy, powołując się w tym względzie na legalność używania firmy przez spółkę w organizacji, a także na fakt, że niedopatrzanie ustawodawcy, który z jednej strony dopuścił posługiwanie się skrótem, a z drugiej nie przewidział przepisów wykonawczych umożliwiających rejestrację skrótu, nie może prowadzić do uznania używania skrótu za niezgodne z prawem²⁰. Z tym ostatnim stanowiskiem nie sposób się zgodzić. Po pierwsze, błędem jest szukanie analogii do używania firmy bez wpisu do rejestru poprzez powoływanie się na spółkę w organizacji, która z istoty rzeczy jest podmiotem niezarejestrowanym, dysponującym dodatkowymi specjalnymi regulacjami dotyczącymi firmy i gwarancji zabezpieczających interesy osób trzecich, a także co do którego w obrocie zachodzi konieczność zachowania ostrożności z uwagi na brak wpisu, a przez to weryfikację podmiotu w inny sposób, w tym weryfikację firmy za pomocą konieczności okazania umowy tej spółki. Wywodzenie z tego faktu wniosków co do tego, czy wpis firmy ma charakter deklaratywny czy konstytutywny, jest nieuprawnione, tym bardziej, że firma kształtowana jest umową spółki, a wpis zmiany umowy spółki ma charakter konstytutywny. Po drugie, z niedopatrzania ustawodawcy w zakresie przepisów pozwalających na zarejestrowanie skrótu firmy nie można wyciągać wniosku o możliwości w pełni zgodnego z prawem używania skróconej wersji korpusu, wobec tego, że kodeks cywilny wyraźnie warunkuje możliwość posługiwania się skrótem od rejestracji skrótu. Używając bowiem skrótu bez jego rejestracji, można narazić się na zarzut naruszenia zasad prawa firmowego, m.in. wobec możliwości wprowadzenia w błąd i działania wbrew wymogowi wynikającemu z normy wynoszonej z art. 43⁵ § 4 k.c. w związku z art. 43² § 2 k.c.

Niestety, w praktyce sąd rejestrowy nie ma narzędzi do dokonania wpisu zarówno pełnej, jak i uproszczonej wersji firmy, tym samym ogranicza się jedynie do ujawnienia pełnej postaci firmy. Nawet jeżeli przyjmiemy racjonalność ustawodawcy i uznamy komplementarność uregulowań prawa firmowego zawartych w różnych aktach prawnych z uwagi na ich odmienny przedmiotowy zakres regulacji²¹, to wciąż w przepisach pozostaje luka prawna w zakresie wprowadzenia stosownych przepisów wykonawczych umożliwiających wpisanie do KRS w odrębnej rubryce form skróconych firm, innych niż skrót formy prawnej.

¹⁹ A. Janiak, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz LEX*, t. I, *Część ogólna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012, s. 240–241.

²⁰ Por. M. Dziadzio, P. Ochwat, *op. cit.*, s. 430–431; Kania I., *Firma spółki handlowej i jej ochrona — wybrane zagadnienia*, „Prawo Spółek” 2008, nr 11, s. 22.

²¹ Por. M. Dziadzio, P. Ochwat, *op. cit.*, s. 423; R. Adamus, *Dopuszczalność skracania korpusu...*, s. 50.

WNIOSKI

Systemowe rozrzucenie po wielu aktach prawnych przepisów odnoszących się do tworzenia firm spółek osobowych i posługiwania się skrótami tych firm wprowadza chaos w odkodowywaniu norm z pozoru prosto brzmiących przepisów. Nie pozwala to na jednolitość w kształtowaniu skrótów firm spółek, a także w ich stosowaniu. Brakuje także uzasadnienia odmienności reguł umieszczania w firmach poszczególnych rodzajów spółek osobowych firm spółek będących ich współnikami. Wprowadzanie do firmy spółki osobowej pełnego brzmienia firmy spółek będących współnikami z pełnym rozwinięciem formy prawnej spółek-wspólników z istoty rzeczy stoi w sprzeczności z zasadą prawdziwości firmy, albowiem może wprowadzać w błąd co do identyfikacji spółki osobowej. Nadrzędną wartością przy tworzeniu firmy spółki osobowej powinna być właśnie jasność co do formy prawnej tej spółki, a nie dokładne precyzowanie osoby współnika będącego inną spółką. Obowiązująca regulacja prawna wymaga także uzupełnienia o przepisy wykonawcze dające sądom rejestrowym narzędzia do rejestracji ustalonego umową spółki skrótu spółki osobowej, aby skrótem tym mogła posługiwać się spółka w obrocie gospodarczym. Dopuszczalność umownego określenia wersji skróconej firmy powinna odnosić się nie tylko do formy prawnej, ale i rdzenia firmy spółki. Złagodzeniu powinien też podlegać reżim wprowadzania do firm spółek komandytowych i komandytowo-akcyjnych pełnych brzmień firm komplementariuszy. Do zapewnienia bezpieczeństwa obrotu nie jest bowiem konieczne wprowadzanie do firmy tych spółek pełnego oznaczenia formy prawnej komplementariusza, tym bardziej że przepisy prawne dopuszczają stosowanie skrótów firm każdej ze spółek. Poza tym występowanie obok siebie dwóch oznaczeń wskazujących na formę prawną może wprowadzać w błąd uczestników obrotu, w szczególności gdy forma prawna spółki-komplementariusza pojawia się w pełnym brzmieniu, a forma prawna spółki osobowej, której firma dotyczy, wyłącznie w wersji skróconej.

ABBREVIATED PARTNERSHIPS' NAMES INCLUDING THE COMPANY
NAME OF THE PARTNER

Summary

Business names of partnerships can be characterized as liberally evolving, despite the fact their fundament shall be determined by legal provisions. These rules of law arise both from the Polish Companies Code and the Polish Civil Code. Interdependence among these rules requires such a formation of any business name which — on the one hand — would comply with objective ratio for placement of the partner's (company's) name in the partnership's business name and would not be misleading on the other hand. That notion should provide for a possible placement of the abbreviated legal person's (partner's) name into partnership's business name. Even if a legal provision requires the partner's (legal person's) business name be placed in its full wording, this requirement should be found as a call for placement of the legal person's name (core name) together with indica-

tion at that person's type (i.e. at abbreviated company's business form as minimum). The company's name is not to provide for an entire identification of the shareholder's (legal person's) name since that can be stated thanks to registered data. A partnership in terms of its personal substrate is stressed here whereby its business name comprises of data identifying at least its one partner. As the partnership is entered into an abbreviated indication at the company's (legal person's) type is the name's use under provisions of the Polish Companies Code regulating application of abbreviated terms. Moreover, an abbreviated business name should not be more misleading than it would be in a case if the partner's (legal person's) entire name coexisted with an abbreviated indication at the partnership's form of business.

Keywords: business name of partnership, rules on business names, abbreviating of business names, business name, partnership's identifying elements, entrepreneur's name, abbreviated business name in use

BIBLIOGRAFIA

- Adamus R., *Dopuszczalność skracania korpusu spółki kapitałowej*, „Prawo Spółek” 2012, nr 9, s. 48–52.
- Adamus R., *W sprawie dopuszczalności skracania korpusu spółki kapitałowej*, „Rejent” 2012, nr 6, s. 9–19.
- Bielski P., *Prawo firmowe w Kodeksie Spółek Handlowych*, „Prawo Spółek” 2004, nr 3.
- Dziadzio M., Ochwat P., *Dopuszczalność skracania korpusu firmy spółki kapitałowej w świetle przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu spółek handlowych oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym*, Acta Scientifica Academiae Ostroviensis, sectio A, Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne, 2016, nr 8(2).
- Litwińska-Werner M., *Komentarz*, wyd. 2, Wraszawa 2005.
- Księga dla naszych kolegów: prace prawnicze poświęcone pamięci doktora Andrzeja Ciska, doktora Zygmunta Masternaka i doktora Marka Zagrosika*, red. J. Mazurkiewicz, E. Marszałkowska-Krześ, Wrocław 2013.
- Kodeks Spółek Handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017.
- Naworski J., *Problematyka skracania firm spółek kapitałowych (I)*, PPH 1996, nr 3, s. 15–21.
- Naworski J., *Problematyka skracania firm spółek kapitałowych (II)*, PPH 1996, nr 4, s. 15–20.
- Skubisz R., *Zasady prawa firmowego*, „Rejent” 1993, nr 1, s. 9–27.
- Słezak P., *Wybrane zagadnienia prawa do firmy*, Katowice 2011.
- Sołtys B., *Nazwy handlowe i ich ochrona w prawie polskim*, Zakamycze 2003.
- Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Komentarz KSH*, t. I, Warszawa 2014.
- Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Komentarz KSH*, t. III, Warszawa 2008.
- Stefanicki R., *Prawo do nazwy (firmy) i jego ochrona*, Zakamycze 1999.
- Stefanicki R., *Skracanie firm spółek prawa handlowego*, „Prawo Spółek” 1999, nr 2, s. 19–27.
- System prawa prywatnego. Prawo spółek osobowych*, t. 16, red. A. Szajkowski, Warszawa 2008.
- Szwaja J., *Firma w kodeksie cywilnym*, „Prawo Spółek” 2004, nr 1, s. 2–8.
- Szwaja J., [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Komentarz KSH*, t. I, Warszawa 2012.
- Zamojski Ł.M., *Firma w postępowaniu rejestrowym*, Cz. I, „Prawo spółek” 2006, nr 1, s. 39–51.
- Zaporowski P., *Meandry polskiego prawa firmowego*, „Prawo Spółek” 2006, nr 4, s. 51–58.
- Zaporowski P., *Określenie formy prawnej przedsiębiorcy w firmie osoby prawnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2005, nr 2, s. 47–51.

Zaporowski P., *Określenie w firmie przedmiotu działalności przedsiębiorcy*, „Radca Prawny” 2005, nr 4, s. 56–71.

Zaporowski, *Zalety i wady unormowania skracania firm w art. 435 § 4 K.C.*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” rok XV: 2006, z. 4, s. 909–952.

Żyznowski T., *Firma w kodeksie cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 9, s. 24–32.